

УДК 619:616.99+619:616-002.952+639.3.09

АНАЛІЗ ЗАХВОРЮВАННЯ КОРОПОВИХ РИБ НА КРУСТАЦЕОЗИ У РИБНИЦЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ ВІННИЦЬКОЇ, КИЇВСЬКОЇ ТА ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ**ОЛІЙНИК О.Б.**, зав. епізоотологічного відділу з паразитологією
МАТВІЄНКО Н.М., к. біол. н., ст. наук. с.Інститут рибного господарства НААН,
м. Київ
elenaoli@ukr.net
narine@mail.zp.ua

Проведено аналіз епізоотичної ситуації щодо крустацеозів у рибницьких господарствах України на прикладі Вінницької, Київської, Черкаської областей; визначено екстенсивність та інтенсивність інвазії при зараженні корошових видів риби збудниками крустацеозів (аргульозу, ергазильозу, синергазильозу та лернеозу)

Епізоотична ситуація; екстенсивність інвазії (ЕІ); інтенсивність інвазії (ІІ); інвазування; крустацеози; аргульоз; лернеоз, синергазильоз; ергазильоз

На даний час в Україні відбувається поступове відродження рибницької галузі – оновлюються великі рибницькі господарства, приватні підприємці орендують ставки та різні водойми з метою риборозведення. Разом із активізацією риборозведення відмічається поширення різних інвазійних хвороб і, відповідно, погіршення епізоотичної ситуації. Значною мірою цьому сприяє безконтрольне перевезення риби без урахування епізоотичної ситуації господарства-постачальника; у більшості рибницьких господарств працівники не дотримуються технологічних та ветеринарно-санітарних вимог при вирощуванні риби, лікувально-профілактична робота не проводиться на належному рівні. Також існує проблема забезпечення рибницьких господарств ефективними лікувальними препаратами.

Найчастіше у рибницьких господарствах, що спеціалізуються на вирощуванні корошових риб, реєструються випадки зараження риби збудниками крустацеозів (збудник аргульозу – *Argulus foliaceus*; збудник лернеозу корошових риб – *Lernea elegans*; збудники синергазильозу – *Sinergasilus major*, *Sinergasilus lienii*; збудники ергазильозу – *Ergasilus briani*, *E. sieboldi*). Паразити викликають утворення крововиливів та виразок на поверхні тіла риби (при аргульозі, лернеозі), а також некроз значних ділянок зябрових пелюсток (при ергазильозі та синергазильозі). Риба, уражена збудниками крустацеозів, виснажується, при значному ураженні зябер відбувається порушення функції дихання і, як наслідок, риба гине. Особливо небезпечні

крустацеози для мальків та однорічок, адже паразитування навіть незначної кількості паразитів може призвести до загибелі. [1].

Мета досліджень. Проаналізувати епізоотичну ситуацію щодо крустацеозів корошових риб у рибницьких господарствах Вінницької, Київської та Черкаської областей.

Об'єкти та методика досліджень. Рибу досліджували клінічним методом та методом неповного паразитологічного розтину [2].

Результати досліджень. Протягом 2013 року проводилось епізоотичне обстеження рибницьких господарств Вінницької, Київської та Черкаської областей, з метою з'ясування епізоотичної ситуації щодо ураження крустацеозами. У господарствах проводились контрольні вилови різних вікових груп риби, проводився клінічний огляд та паразитологічне дослідження риби.

При проведенні клінічного огляду риби у рибницьких господарствах нерідко виявляли особин із чітко вираженими клінічними ознаками крустацеозів: на поверхні тіла корошових, товстолобиків (білого та строкатого) та білих амурів були наявні крововиливи і виразки різного розміру (наслідок паразитування збудників аргульозу та лернеозу); крім того, часто на поверхні тіла риби часто виявляли живих аргулюсів і лерней. При дослідженні зябер рослиноїдних риб часто виявляли надмірне ослизнення та мармуровість (наявність значних некротизованих ділянок на поверхні зябрових пелюсток).

Під час проведення досліджень проводився підрахунок кількості паразитів на кожному із видів риби, із подальшим визначенням інтенсивності (ІІ) та екстенсивності інвазії (ЕІ). Узагальнені результати проведених досліджень подані нижче (Таблиця).

Аналізуючи дані таблиці можна зробити висновок, що інвазування коропа лернеєю й аргулюсом відмічалось як у Київській, так і у Вінницькій та Черкаській областях. При інвазуванні лернеєю коропа ЕІ становила: для одnorічок – від 32 до 38% (при ІІ від 4 до 6 паразитів/рибу); для дворічок – від 43 до 53% (при ІІ від 6 до 9 паразитів/рибу); для трирічок – від 47 до 62% (при ІІ від 9 до 16 паразитів/рибу). При інвазуванні коропа аргулюсами ЕІ становила: для одnorічок – від 24 до 30% (при ІІ від 4 до 6 паразитів/рибу); для

дворічок – від 49 до 54% (при ІІ від 10 до 23 паразитів/рибу); для трирічок – від 52 до 65% (при ІІ від 8 до 10 паразитів/рибу).

Як видно з таблиці, інвазування коропа ергазилюсами реєструвалось у Черкаській та Вінницькій областях, при цьому ЕІ становила: для одnorічок 26% (при ІІ 6 паразитів/рибу); для дворічок – від 24 до 30% (при ІІ від 6 до 8 паразитів/рибу); для трирічок – 34% (при ІІ 8 паразитів/рибу).

Щодо ураження рослиноїдних видів риби збудниками крустацеозів, слід зазначити, що ЕІ лернеєю становила: для дворічок товстолобика – від 37 до 51% (при ІІ 4-5 паразитів/рибу), для трирічок товстолобика – від 35 до 53% (при ІІ від 4 до 7 паразитів/рибу); для одnorічок білого амура – 42% (при ІІ 6 паразитів/рибу), для дворічок білого амура – від 55 до 62% (при ІІ від 6

Таблиця - Ураження коропових риб збудниками крустацеозів протягом 2013 року

Область	Види риби	Вікові групи	Ураження збудниками							
			лернеозу		аргульозу		синергазилюозу		ергазилюозу	
			ЕІ, %	ІІ, екз.	ЕІ, %	ІІ, екз.	ЕІ, %	ІІ, екз.	ЕІ, %	ІІ, екз.
Черкаська область	Короп	Однорічки	35	5	30	6	-	-	-	-
		Дворічки	43	12	49	23	-	-	30	6
		Трирічки	47	16	57	8	-	-	34	8
	Товстолобик	Дворічки	41	5	-	-	64	15	-	-
		Трирічки	35	7	-	-	62	13	-	-
	Білий амур	Однорічки	42	6	-	-	-	-	-	-
		Дворічки	62	8	-	-	67	10	-	-
Трирічки		58	8	-	-	72	12	-	-	
Київська область	Короп	Однорічки	38	2	24	4	-	-	-	-
		Дворічки	53	6	55	12	-	-	-	-
		Трирічки	62	9	52	10	-	-	-	-
	Товстолобик	Дворічки	37	5	-	-	62	13	-	-
		Трирічки	41	4	-	-	64	16	-	-
	Білий амур	Дворічки	55	7	-	-	58	11	-	-
		Трирічки	62	9	-	-	60	14	-	-
Вінницька область	Короп	Однорічки	32	2	25	4	-	-	26	6
		Дворічки	53	6	54	10	-	-	24	8
		Трирічки	62	9	65	8	-	-	-	-
	Товстолобик	Дворічки	51	4	-	-	74	12	-	-
		Трирічки	53	5	-	-	82	15	-	-
	Білий амур	Дворічки	55	6	-	-	72	17	-	-
		Трирічки	63	7	-	-	74	19	-	-

Примітка: «-» - риба не досліджувалась або паразитів не виявлено

до 8 паразитів/рибу), для трирічок білого амура – від 58 до 63% (при II від 7 до 9 паразитів/рибу).

Досить значним є ураження рослиноїдних видів риби збудниками синергазильозу, так EI синергазильозом становила від 62 до 74% для дворічок товстолобика (при II від 12 до 15 паразитів/рибу), для трирічок товстолобика – від 62 до 82% (при II від 13 до 16 паразитів/рибу); від 58 до 72% для дворічок білого амура (при II від 10 до 17 паразитів/рибу), від 60 до 74% для трирічок білого амура (при II від 12 до 19 паразитів/рибу).

Отримані дані свідчать про досить високий рівень інвазованості збудниками крустацеозів, що особливо небезпечно для однорічок риби (серед них реєструється значний відсоток загибелі) та для трирічок риби (погіршується товарний вигляд риби).

При порівнянні отриманих даних можна

помітити, що зараження риби крустацеозами у Вінницькій області дещо вище, порівняно із отриманими даними по Київській та Черкаській областях, особливо по синергазильозу.

Висновки: отримані значення екстенсивності (EI) та інтенсивності (II) свідчать про несприятливу епізоотичну ситуацію щодо крустацеозів у обстежених рибницьких господарствах Вінницької, Київської та Черкаської областей. Тобто, у коропів і рослиноїдних видів риби діагностується захворювання на крустацеози (аргульоз, лернеоз, синергазильоз, ергазильоз), а не паразитоз.

Подальші дослідження будуть присвячені розробці ефективних методів профілактики та боротьби з крустацеозами. На даний час це досить актуальне питання для рибницької галузі, що підтверджується отриманими результатами аналізу захворюваності на крустацеози у Вінницькій, Київській та Черкаській областях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ихтиопатология/ Н.А. Головина, Ю.А. Стрелков, В.Н. Воронин, [и др.]; под ред. Н.А. Головиной, О.Н. Бауера. – М.: Мир, 2007. – 448 с.
2. Мусселиус В.А. Лабораторный практикум по болезням рыб / В.А. Мусселиус, В.Ф. Ваятинский, А.А. Вихман – М.: Легкая и пищевая промышленность, 1983. – 296 с.

АНАЛИЗ ЗАБОЛЕВАНИЯ КОРОПОВЫХ РЫБ НА КРУСТАЦЕОЗЫ В РЫБНЫХ ХОЗЯЙСТВАХ ВИННИЦКОЙ, КИЕВСКОЙ И ЧЕРКАССКОЙ ОБЛАСТЕЙ

Олейник Е.Б., Матвиенко Н.М.

Проведен анализ эпизоотической ситуации по крустацеозам в рыбоводных хозяйствах Украины на примере Винницкой, Киевской, Черкаской областей; определены экстенсивность и интенсивность инвазии при заражении карповых видов рыб возбудителями крустацеозов (аргулеза, эргазилеза, синергазилеза и лернеоза)

Ключевые слова: эпизоотическая ситуация, экстенсивность инвазии (EI), интенсивность инвазии (II), инвазирование, крустацеози, аргульоз, лернеоз, синергазильоз, эргазильоз

ANALYSIS OF CRUSTACEOS, PRÉVALENCE VINNITSA, KIEV AND CHERKASSY RÉGIONS FARMS

Olyinyk O., Matvienko N.

In this document, the epizootic situation of shellfish in fish farms Ukrainian is analyzed on the case of regions of Vinnitsa, Kiev and Cherkassy. Based on the analysis of the frequency of invasion and numbers-per-host for the fish of the carp infested by agents of crustaceans (argulosis, Ergasilus, sinergasilosis and lerneosis) is determined. Values received from the frequency of invasion and numbers-per-host indicate that the epizootic situation crustaceosis fish farms Ukrainian Vinnitsa, Kiev and Cherkassy regions is unfavourable. was diagnosed as carp and herbivorous fish are sick with crustaceosis (argulosis, lerneosis, sinergasilosis, ergasilosis) and there is no parasitosis

Keywords: *the epidemiological situation, the frequency of the invasion, the number-by-host infestation, crustaceosis, argulosis, lerneosis, sinergasilosis, ergasilosi*
